

Wpł. 4.08.2023 r.

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Prawa i Administracji
ul. Władysława Bojarskiego 3, 87-100 Toruń
tel. 566114122

Prof. dr hab. Andrzej Szymt

Przewodniczący
Rady Dyscypliny Nauki Prawne
dr hab. Wojciech Morawski, prof. UMK

Gdynia, 30.07.2023 r.

Recenzja w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie – nauki prawne Pani dr Iwonie Ewie Wróblewskiej

I.

Niniejsza recenzja sporządzona została w związku z powołaniem mnie w dniu 16.05.2023 r. przez Radę Dyscypliny Nauki Prawne Wydziału Prawa i Administracji UMK w Toruniu na recenzenta w komisji habilitacyjnej w celu przeprowadzenia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Pani dr Iwonie Ewie Wróblewskiej w dziedzinie nauk społecznych – w dyscyplinie nauki prawne (zob. pismo z dnia 25 maja 2023 r. Przewodniczącego Rady Dyscypliny Nauki Prawne – prof. UMK dra hab. Wojciecha Morawskiego). Zgodnie z przywołanym pismem, recenzent – na podstawie art. 221 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r., poz. 574, ze zm.) – ocenia, czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 wymienionej ustawy i przygotowuje recenzję. Recenzja winna kończyć się jednoznaczną konkluzją, tj. pozytywną bądź negatywną.

Zgodnie z art. 219 wymienionej ustawy, stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która 1) posiada stopień doktora, 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe, stanowiące znaczny wkład z rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo ujęte w określonym prawnie wykazie (lub 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub odpowiednich materiałach konferencyjnych ujętych w określonych prawnie wykazach), 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

W swoim wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego Pani dr Iwona Wróblewska jako osiągnięcia naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wskazała monografię naukową swego autorstwa pt. „Drittwirkung. Problem oddziaływania praw podstawowych na stosunki między podmiotami prywatnymi w Republice Federalnej Niemiec” (Toruń 2022).

II.

Habilitantka ukończyła studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji UMK w Toruniu w 2002 r., tamże w 2007 r. uzyskała tytuł doktora nauk prawnych. Rozprawa doktorska po aktualizacji została opublikowana jako monografia pt. „Zasada państwa prawnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego RP” (Toruń 2010).

W latach 2001-2002 odbyła staż asystencki na WPiA UMK w Katedrze Teorii Prawa i Państwa. W latach 2007-2010 zatrudniona była jako adiunkt na Wydziale Administracji w Bałtyckiej Wyższej Szkole Humanistycznej w Koszalinie, a w latach 2010-2018 w Gdańskiej Wyższej Szkole Humanistycznej (Filia w Koszalinie). Równolegle w latach 2007-2010 była wykładowcą w Toruńskiej Szkole Wyższej w Toruniu. Od 1 października 2010 r. – do chwili obecnej – zatrudniona jest na stanowisku adiunkta w Katedrze Prawa Konstytucyjnego na Wydziale Prawa i Administracji UMK w Toruniu. Ponadto – na podstawie umowy cywilnoprawnej – pracowała w latach 2006-2007 w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy i w 2010 r. na Wydziale Administracji na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

Doświadczenie dydaktyczne Habilitantka zdobyła prowadząc zajęcia dla studentów w formie ćwiczeń, wykładów i seminariów, tak stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, na kierunkach prawo, administracja, europeistyka oraz europeistyka z filologią włoską, w zakresie takich przedmiotów jak prawo konstytucyjne, konstytucyjny system organów państwa, systemy polityczne w Europie, demokracja w Europie, zasady ustroju politycznego, prawa i wolności jednostki w Konstytucji USA, horyzontalny wymiar praw konstytucyjnych, konstytucyjna zasada równości i zakaz dyskryminacji w prawie cywilnym, ale też podstawy prawoznawstwa, tworzenie aktów prawa miejscowego, legislacja administracyjna, system ochrony prawnej w UE, instytucje i źródła prawa UE, ochrona własności intelektualnej.

Habilitantka zebrała również doświadczenia organizacyjne i popularyzujące naukę. W latach 2003-2008 sprawowała doradztwo prawne i pedagogiczne w Szkołach dla Dorosłych Toruńskiego Stowarzyszenia Pomocy Szkole (Toruń), w latach 2014-2015 była opiekunem Koła Naukowego Prawa Konstytucyjnego na WPiA UMK (w tym m.in. organizowanie i kierownictwo naukowe konferencji doktorantów, w 2019 r. zasiadała w Komisji Konkursowej ogólnopolskiego konkursu wiedzy o prawie wyborczym („Popieram Wybory” – z ramienia Państwowej Komisji Wyborczej i Krajowego Biura Wyborczego). W 2022 r. była sekretarzem naukowym Polsko-Japońskiego Seminarium Prawniczego na WPiA UMK. W 2021 r. (*via Teams*) przewodniczyła panelowi „The Global Summit: International Forum of the Future of Constitutionalism” (University of Texas at Austin). Od 2023 r. uczestniczy jako mentor we współpracy WPiA UMK ze szkołami średnimi województwa kujawsko-pomorskiego.

Habilitantka uzyskała certyfikaty z języka niemieckiego (2003) i angielskiego (2006). W 2003 r. ukończyła też dwusemestralne Studium Pedagogiczne (UMK), a w 2015 r. kurs w zakresie zdalnego nauczania w praktyce (UMK).

Istotną część swej aktywności Habilitantka realizowała we współpracy zagranicznej. Odbyła wizyty studyjne (Stockholm University w 2011 r.; Commission Central Library w Brukseli w 2011 r.; Staatsbibliothek zu Berlin i Universitätsbibliothek der Humboldt-Universität zu Berlin w 2015 r.), pobyty naukowe (Max Planck Institut for Comparative Public Law and International Law w Heilderbergu w 2019 r.), uzyskała granty (Commission Central Library w Brukseli w 2011 r., wymieniony wyżej Max Planck Institut w 2012 r., Polska Misja Historyczna w Würzburgu w 2021 r.), publikowała w prestiżowych wydawnictwach zagranicznych (Routledge i Brill), uczestniczyła w licznych konferencjach międzynarodowych za granicą. Spośród 19 wystąpień na konferencjach naukowych 7-krotnie Habilitantka realizowała je w językach obcych (m.in. – Rumunia 2022, Wenecja 2014, Santiago de Chile 2019, ale też Toruń 2018, 2019, 2022, *via Teams* – 2021). Jest członkiem ICON – The International Society of Public Law. Pełni funkcję Sekretarza Redakcji „Toruńskich Studiów Polsko-Włoskich”.

Habilitantka uczestniczyła w zagranicznym projekcie „Current Debates on Human Rights Law”, realizowanym przez Social Sciences University Public Law Department w Ankarze (2020 r.) oraz bierze udział w projekcie „Responding to Emerging Dissensus: Supernational Instruments and Norms of European Liberal Democracy (RED-SPINEL) w ramach programu Horyzont 2021-2027 (organizowanym przez Komisję Europejską).

Należy podkreślić, że na forum krajowym Habilitantka była kierownikiem zakończonego grantu „habilitacyjnego” w ramach Narodowego Centrum Nauki (2014/15/B/HS5/03190), beneficjentką grantu JM Rektora UMK na pobyt w Würzburgu. Jest członkinią Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego, a w latach 2012-2014 była członkinią Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa. Habilitantka była ekspertką Narodowego Centrum Nauki ds. wniosków w 2014 r. W 2022 r. otrzymała od Rektora UMK wyróżnienie (zespołowe) jako współautorka monografii („Osobliwy sąd. Idea sądownictwa konstytucyjnego w kontekstach rządów prawa, demokracji i praw jednostki”).

Zbiorcze dane naukometryczne Habilitantki w bazie Google Scholar to: liczba cytowani publikacji – 159, indeks H – 6, punktacja – 898,5.

III.

Dorobek publikacyjny Habilitantki przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora nauk prawnych obejmuje 5 pozycji, w tym zwłaszcza rozdział „Formuła Radbrucha: pojęcie i zastosowanie w orzecznictwie” /w:/ „Wykładnia prawa i inne problemy filozoficzne prawa” (red. L. Morawski, Toruń 2005, s. 171-185), „Zasady techniki prawodawczej: uwagi na tle orzecznictwa TK” („Jurysta” 2/2007, s. 3-6) oraz „Skarga konstytucyjna a wykładnia zasady państwa prawnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego”) („Edukacja Prawnicza” 4/2007, s. 38-40). Ten etap rozwoju naukowego mgr Iwona Wróblewska zakończyła w 2007 r. obroną rozprawy doktorskiej pt. „Zasada demokratycznego państwa prawnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego RP” (promotor – L. Morawski, recenzenci – T. Stawecki, Z. Tabor).

Podoktoratowy etap rozwoju naukowego dr Iwona Wróblewska zwieńczyła opublikowaniem monografii „habilitacyjnej” pt. „Drittwirkung. Problem oddziaływania praw podstawowych na stosunki między podmiotami prywatnymi w Republice Federalnej Niemiec” (Toruń 2022, Wyd. TNOiK, ss. 282, ISBN 978-83-67153-16-4; recenzent wydawniczy – Monika Florczak-Wątor), ale należy mocno podkreślić, że zainteresowania badawcze Habilitantki skoncentrowały się wokół 3 wiodących nurtów. Pierwszy nurt dotyczy zagadnień związanych z zasadą rządów prawa i stanowi kontynuację zainteresowań rozwijanych przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora. Drugi nurt obejmuje problematykę horyzontalnego oddziaływania praw i wolności konstytucyjnych. Trzeci nurt badawczy Habilitantki dotyczy kwestii związanych z interpretacją konstytucyjnej zasady równego traktowania i zakazu dyskryminacji.

Co do poziomu merytorycznego nie ulega wątpliwości, że Habilitantka w swych publikacjach prezentuje wyniki badań, zasługujące na najwyższe uznanie. Co do strony formalnej dorobku, obejmuje on w zakresie monografii opublikowaną w 2010 r. (po uaktualnieniu) rozprawę doktorską oraz – we współautorstwie z A. Kustrą-Rogatką i W. Włochem – nagrodzoną pracę „Osobliwy sąd: idea sądownictwa konstytucyjnego w kontekstach rządów prawa, demokracji i praw jednostki” (2021 r.). Ponadto dorobek publikacyjny Habilitantki obejmuje 20 rozdziałów w monografiach naukowych (w tym 4 w języku angielskim), 3 rozdziały w podręczniku akademickim (4 wydania), 18 artykułów w recenzowanych czasopismach naukowych (w tym 6 w językach obcych). Ponadto Habilitantka wyodrębnia w dorobku 9 tzw. „innych” publikacji (w tym 3 w językach obcych). Publikacje kwalifikowane jako artykuły obejmują także kilka głoś. Kilka opracowań powstało we współautorstwie (Z. Witkowski, A. Kustra-Rogatka, W. Włoch, A. Bień-Kacała, P. Chrzczonowicz, M. Rączka, J. Czajowski). Łącznie kilkadziesiąt publikacji po doktoracie ukazuje zarówno zróżnicowanie form warsztatowych, jak i w pełni wystarczający ich „katalog”. Publikacje zamieszczała Habilitantka głównie w takich czasopismach, jak „Państwo i Prawo”, „Przegląd Sejmowy”, „Przegląd Konstytucyjny” „Przegląd Prawa Konstytucyjnego”, „Toruńskie Studia Polsko-Włoskie”.

IV.

Nurt badawczy problematyki rządów prawa osadziła Habilitantka najpierw w zmodyfikowanej i uaktualnionej wersji swej rozprawy doktorskiej (monografia z 2010 r. „Zasada państwa prawnego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego RP”), bardzo często przywoływanej później w piśmiennictwie tak krajowym, jak i zagranicznym przez renomowanych autorów. Zwraca uwagę wielowątkowość publikacji, obejmująca wpływ regulacji konstytucyjnej na orzecznictwo w tejże materii, problemy aktywizmu sędziowskiego, zasady art. 2 jako podstawy skargi konstytucyjnej, orzeczeń interpretacyjnych, filozoficznego kontekstu państwa prawa, rozróżnienia zasady *sensu largo* i *sensu stricto*, relacje między modyfikacją i kontynuacją wcześniejszych tendencji orzeczniczych.

Rozwój w tymże nurcie badawczym przyniósł wyjście Habilitantki poza perspektywę orzeczniczą i skierowanie badań ku problematyce kryzysu praworządności w UE, związanego z tendencją antyliberalną w niektórych państwach członkowskich. Przyniosło to rezultaty badawcze dotyczące Węgier i takichże tendencji w Polsce. Kolejnym wątkiem w omawianym nurcie były badania Habilitantki dotyczące problematyki rządów prawa na płaszczyźnie teoretycznoprawnej, w szczególności powiązania sądownictwa konstytucyjnego z ideą rządów prawa. Tu materializacją efektów było współautorstwo Habilitantki we wspomnianej wcześniej, znakomitej monografii „Osobliwy sąd. Idea sądownictwa konstytucyjnego w kontekstach rządów prawa, demokracji i praw jednostki” (Toruń 2021).

Drugi – wymieniony wcześniej – nurt badawczy Habilitantki, to materie horyzontalnego wymiaru konstytucyjnych wolności i praw. Dodajmy, że z punktu widzenia materii „habilitacyjnej” (o samej rozprawie – poniżej osobno), to problematyka oddziaływania konstytucyjnych wolności i praw na stosunki między podmiotami prywatnymi (tzw. oddziaływanie horyzontalne) jest z pewnością najważniejszym kierunkiem rozwoju naukowego Habilitantki. Nie dziwi więc, że w tym obszarze Habilitantka zaprezentowała najwięcej opracowań, w których analizowała różne aspekty przedmiotowej materii. Przyczyniało się to istotnie do wypełnienia

stosunkowo mało wcześniej w polskim piśmiennictwie eksplorowanej przestrzeni badawczej.

W tym nurcie badań istotne znaczenie miała realizacja przez Habilitantkę swojego grantu indywidualnego NCN, prezentowana na wielu konferencjach naukowych (ostatecznie zwieńczona rozprawą habilitacyjną). Same badania w tym nurcie miały charakter wielokierunkowy i odpowiadały im odpowiednie publikacje. Zwrócić tu można najpierw uwagę na publikacje o charakterze prawnoporównawczym, gdzie Habilitantka analizowała różne modele horyzontalnej skuteczności konstytucyjnych wolności i praw, głównie w RFN i w USA. Wieńczyła tu analizy konkluzja, że we współczesnym konstytucjonalizmie teza o horyzontalnym oddziaływaniu konstytucyjnych norm – w omawianym zakresie – jest powszechnie akceptowana, choć z różnicami zdań co do zakresu tego oddziaływania i w konsekwencji z różnorodnością rozwiązań w tej kwestii w poszczególnych państwach (prawo, doktryna, orzecznictwo).

Osobno warto zwrócić uwagę na publikacje Habilitantki, koncentrujące się na znaczeniu tezy o horyzontalnej skuteczności konstytucyjnych wolności i praw dla współczesnych przemian natury systemowej, zachodzących w obrębie tradycyjnego podziału na prawo publiczne i prywatne. Tu Habilitantka konkludowała, że prywatyzacja tradycyjnych funkcji państwa może być ważnym argumentem uzasadniającym akceptację tej tezy, ponieważ w sytuacji braku równowagi między stronami formalnie prywatnej relacji, swoboda umów nie jest wystarczającym środkiem wyważenia interesów. „Horyzontalne” oddziaływanie konstytucyjnych przepisów z zakresu wolności i praw, odwołujące się do konstytucyjnego systemu wartości, wpływa na proces konstytucjonalizacji prawa prywatnego. Publikacje Habilitantki z tego zakresu znajdują oddźwięk w literaturze przedmiotu.

Trzeci – wskazany wcześniej – nurt badawczy Habilitantki to konstytucyjna zasada równego traktowania i zakaz dyskryminacji. Jest on pochodną zainteresowań naukowych Habilitantki w zakresie konstytucyjnych wolności i praw. Wspomnianą zasadę Habilitantka analizowała najpierw w odniesieniu do Unii Europejskiej i co do sposobu jej realizacji w orzecznictwie unijnym. Kolejno były to badania związane z

wpływem członkostwa w UE na kształtowanie przedmiotowych standardów w państwach członkowskich, ze szczególnym uwzględnieniem państw postsocjalistycznych. Tu badania doprowadziły Habilitantkę do konkluzji, że formalne wdrożenie unijnych dyrektyw równościowych bez dodatkowych działań legislacyjnych (a zwłaszcza bez odpowiedniej, nakierowanej na efektywną realizację dostępnych narzędzi równościowych i antydyskryminacyjnych wykładni już istniejących przepisów, nie przełoży się na faktyczne zwiększenie standardu ochrony przed nierównym traktowaniem i dyskryminacją). Obecne badania prowadzone przez Habilitantkę w tym obszarze są sprzęgnięte z głównym nurtem zainteresowań Habilitantki, czyli z problematyką horyzontalnej skuteczności praw człowieka. Wiąże się to z kwestiami oddziaływania konstytucyjnej zasady równego traktowania i zakazu dyskryminacji na relacje prywatnoprawne. Prowadzi to Habilitantkę do rekonstrukcji orzeczniczego modelu rozstrzygania spraw, w których zachodzi konieczność rozwiązania konfliktu pomiędzy wolnością w zakresie wyboru strony umowy, a prawem do równego traktowania i zakazem dyskryminacji. Również i te opracowania Habilitantki przywołane są w fachowej literaturze przedmiotu. Efektywności badań w tym zakresie sprzyja udział Habilitantki w roli wykonawcy we wspomnianym wcześniej programie unijnym, organizowanym przez Komisję Europejską.

Wymienione wyżej trzy nurty badań, uprawianych przez Habilitantkę, stanowią zwarte bloki tematyczne, ale nie wyczerpują one całego spectrum zainteresowań naukowych Habilitantki. Jest naturalne, że niejako obok nich prowadzone badania skierowane zostają na materie incydentalne, dopełniając naturalny rytm pracy naukowej. Warto więc w tym kontekście podkreślić, że Habilitantka interesowała się, publikując w tych zakresach, takimi materiami jak prawo wyborcze, wysłuchania publiczne, podział władzy, a nawet zagadnienia ustroju konstytucyjnego Antigui i Barbudy. Korzystnie świadczy to o mobilności intelektualnej Habilitantki.

V.

Z punktu widzenia postępowania habilitacyjnego niewątpliwie najistotniejsze znaczenia ma autorska monografia Habilitantki pt. „Drittwirkung. Problem oddziaływania praw podstawowych na stosunki między podmiotami prywatnymi w

Republice Federalnej Niemiec” (Toruń 2022). Wybór przez Habilitantkę powyższego tematu badawczego nie może budzić najmniejszych zastrzeżeń i w pełni zasługuje na poparcie. Istota problemu leży w znaczeniu paradygmatu oddziaływania konstytucji w sferze wolności i praw jednostki, ale i w relacjach między prawem publicznym i prywatnym. Horyzontalne oddziaływanie rodzi szereg konsekwencji i pytań, a doświadczenia niemieckie jawią się tu jako szczególnie doniosłe, w tym jako pionierskie i głębokie. Mają znaczenie modelowe, wypracowane na gruncie orzecznictwa Federalnego Trybunału Konstytucyjnego oraz wzbogacone doktrynalnie. Habilitantka uchwyciła problem zarówno w wymiarze kompleksowym, jak i z ukazaniem specyfiki badanej materii. Oznaczało to wykorzystanie zwłaszcza metody historycznej, częściowo prawnoporównawczej, jak również poszerzających metodologię wątków teoretyczno- i filozoficznoprawnych. Sposób realizacji założeń badawczych przez Habilitantkę jest wzorowy, nie budzi zastrzeżeń.

Struktura monografii jest logiczna, uzasadniona, kryteria systematyzacyjne całości rozprawy trafne. Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający do dogmatycznej charakterystyki niemieckiej regulacji praw i wolności, wprowadza w rozróżnienia pojęciowe „Drittwirkung” (pośrednie, bezpośrednie), syntetycznie ujmuje analizę porównawczą rozwiązań przyjmowanych na świecie w zakresie „trzeciego działania” norm prawnoczłowieczych. Ukazuje faktyczne znaczenie koncepcji i jej zasięg, wykraczający daleko poza niemiecką judykaturę i doktrynę. Rozdział drugi Habilitantka poświęciła początkom kształtowania się koncepcji w wersji bezpośredniej i prezentacji najważniejszych punktów krytyki formułowanej pod jej adresem, w tym problemu normatywnego uzasadnienia koncepcji. Rozdział trzeci poświęca Habilitantka prezentacji założeń pośredniego Drittwirkung jako konstruktów orzeczniczego, w tym znaczenia wyroku FTK w sprawie Lüth. Są to analizy wprowadzające do zasadniczej części rozprawy. Kluczowe znaczenie w monografii ma rozdział czwarty, w którym Habilitantka analizuje kolejne etapy rozwoju orzeczniczego koncepcji. Omówione w nim wyroki i postanowienia czyni Habilitantka punktem wyjścia do rozważań w dalszych rozdziałach monografii. Ukazuje tu postępujące zastosowanie koncepcji w kolejnych obszarach działania praw podstawowych, równoległe stosowanie rozmaitych tendencji orzecznich. Kryterium chronologiczne uzupełniła tu

Habilitantka o kryterium charakterystycznych cech danej relacji prawnej (rodzaj sporu prywatnoprawnego, status podmiotów zaangażowanych w relację prywatną, specyfika konstelacji między stronami). Pozwoliło to na lepszą identyfikację kluczowych orzeczeń i uchwycenie szerszych kontekstów toczonych dyskusji. Rozdział piąty poświęciła Habilitantka analizie jednej z najbardziej kontrowersyjnej kwestii w omawianej materii, mianowicie szczegółowemu omówieniu podziału *Drittwirkung* na bezpośrednie i pośrednie. Umożliwiło to krytyczną rekonstrukcję sposobu orzekania, opierającego się na wskazanym podziale i odniesienie się do braku przekonującego uzasadnienia dla kategorycznego przeciwstawienia sobie obu odmian. W rozdziale szóstym Habilitantka zaproponowała reorientację doktryny, ujmując horyzontalne stosowanie jako wykładnię w zgodzie z konstytucją (w jej odmianach). To ujęcie nawiązuje do polskiej perspektywy, bo choć rodzinna doktryna i praktyka nie jest rozbudowana w omawianej materii horyzontalnego oddziaływania, to jednak dobrze znana jest technika wykładni ustaw w zgodzie z konstytucją. Rozdział siódmy rozprawy Habilitantka poświęca znaczeniu akceptacji tezy o promieniującym oddziaływaniu praw podstawowych na prawo prywatne, jego dopuszczalności i granic. Analizuje tu istotę procesu konstytucjonalizacji prawa prywatnego za pośrednictwem *Drittwirkung*, w tym rolę klauzul generalnych w tym procesie i wpływ koncepcji na zakres kontroli sprawowanej przez FTK. Habilitantka konkluduje tu, że systemy prawa podlegają przeobrażeniom, w świetle których kategoryczne oddzielenie sfery prywatnej od publicznej nie jest ani możliwe ani uzasadnione. Dostrzega przy tym, że potrzeba ochrony słabszej strony relacji prywatnoprawnej uzasadnia rozszerzenie skuteczności praw podstawowych na stosunki horyzontalne. Rozdział ósmy rozprawy jest konsekwencją realizacji zamiaru kompleksowego spojrzenia, co oznaczało włączenie do analiz wybranych koncepcji teoretycznych, dotyczących *Drittwirkung* (R. Alexy, J. Schwabe, C. W. Canaris, M. Borowski). Habilitantka w ich różnorodności dostrzega charakter uzupełniający, a jednocześnie przejaw stałego zainteresowania doktryny. Rozdział dziewiąty poświęciła Habilitantka problematyce obowiązków ochronnych (*Schutzpflichten*) – ich genezie, istocie, ewolucji, koncepcjom doktrynalnym. Habilitantka dostrzega, że linia orzecznicza w tym fragmencie jest kontynuacją tez z wyroku w sprawie *Lüth*. Oceniając relacje między pośrednim *Drittwirkung*

a Schutzpflichten, Habilitantka opowiada się za ujęciem komplementarnym, choć podkreśla tu relewantność operacyjną. Monografię Habilitantka zwieńczyła Zakończeniem, w którym zawarła najważniejsze, syntetycznie ujęte wnioski.

VI.

Monografia habilitacyjna Pani dr Iwony Wróblewskiej jest rozprawą rzetelną, na wysokim poziomie naukowym, wnoszącą znaczny wkład w rozwój nauki prawa konstytucyjnego. Habilitantka rozwinęła motywy prawnego uzasadnienia możliwości posługiwania się kategorią Drittwirkung. Odniosła się do argumentacji w sprawie odwołania do obiektywnego porządku wartości jako podstawy wywodzenia z norm praw podstawowych określonego sposobu ich oddziaływania czy konkretnej funkcji. Dostrzegła długoletnie starania FTK o dogmatyzację tytułowej koncepcji, czyli doprecyzowania warunków promieniującego oddziaływania praw podstawowych, jak i poszukiwanie konstrukcji alternatywnych względem Drittwirkung, które mogłyby uzasadnić horyzontalne stosowanie norm praw podstawowych. Oznacza to weryfikację hipotezy postawionej na wstępie rozprawy.

Zweryfikowaniu uległa także hipoteza dotycząca braku podstaw do ścisłego przeciwstawiania sobie obu odmian Drittwirkung (bezpośredniej i pośredniej). U podstaw legło tu dostrzeżenie, że wspomniany podział – choć ma znaczenie dla uzasadnienia decyzji sądowych – nie odzwierciedla jednak faktycznego stopnia związania podmiotów prywatnych prawami podstawowymi. Habilitantka w monografii uznała, że pomocne tu jest przyjęcie, iż istotniejsze znaczenie ma nie tyle kwestia konstrukcji, do której sąd się odwoła, ale wartościowanie, które ją wypełni (tzw. równoważność rezultatów konstrukcji).

Kolejno Habilitantka ustaliła, że w każdym przypadku horyzontalnego stosowania praw podstawowych wymagane jest sięgnięcie do mechanizmu sprawiedliwego wyważenia kolidujących interesów w taki sposób, aby prawa podstawowe wszystkich stron sporu były wobec nich jak najskuteczniejsze. Dostrzega, że z punktu widzenia skutków rozstrzygnięć dla podmiotów relacji horyzontalnej między konstrukcjami więcej jest podobieństw, niż różnic.

Wreszcie też Habilitantka stwierdziła, że wiele z wypracowanych przez FTK szczegółowych tez konstruujących Drittwirkung ma charakter uniwersalnych reguł, stosowanych przez sądy konstytucyjne w ramach rozstrzygania sporów między podmiotami prywatnymi, dotyczących zakresu działania ich konstytucyjnych praw i wolności. Dotyczy to zwłaszcza obiektywnego porządku wartości, zakodowanych w katalogach praw człowieka. Pozwala to Habilitantce przyjąć, że operacyjne mogą być różne modelowo rozwiązania horyzontalnego działania praw podstawowych, a model niemiecki potwierdza zasadność stałej debaty w zakresie omawianej materii.

VII.

Powyższe uwagi uprawniają mnie do jednoznacznej konkluzji, że przedstawione osiągnięcia Habilitantki Pani dr Iwony Wróblewskiej w pełni odpowiadają wymogom określonym w art. 219 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym. W szczególności autorska monografia „Drittwirkung. Problem oddziaływania praw podstawowych na stosunki między podmiotami prywatnymi w Republice Federalnej Niemiec” (Toruń 2022) stanowi znaczny wkład w rozwój nauki prawa konstytucyjnego.

Habilitantka legitymuje się nadto znaczącym dorobkiem, świadczącym bardzo pozytywnie o skali zainteresowań i dokonań badawczych. Legitymuje się też odpowiednimi osiągnięciami dydaktycznymi i organizacyjnymi.

Osiągnięcia Habilitantki bez wątpienia uzasadniają wniosek o wydanie przez Komisję Habilitacyjną uchwały wyrażającej pozytywną opinię w przedmiocie nadania Pani dr Iwonie Wróblewskiej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Andrzej Szmyt

